

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΗΝ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Εισηγήτρια: Κεφαλλωνίτη Εύη

Ημερομηνία: 15.3.26

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Συμφωνία Μουρνιών
- β.** Μεγάλη Ιδέα
- γ.** Βενιζελισμός
- δ.** Α΄ Παγκόσμιο παν-ποντιακό Συνέδριο

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιο σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

- 1.** Η πλειοψηφία των ελληνικών εξαγωγών κατά το 19^ο αιώνα ήταν γεωργικά προϊόντα.
- 2.** Το Συνέδριο Ειρήνης άρχισε το Δεκέμβριο του 1918 στο Παρίσι.
- 3.** Ένας από τους στόχους του Λαϊκού κόμματος ήταν και η επιβολή αρχών κοινωνικής δικαιοσύνης.
- 4.** Η ελληνοτουρκική συμφωνία ήταν μια από τις αιτίες που απομακρύνθηκε ο προσφυγικός κόσμος από την εκλογική βάση του κόμματος των Φιλελευθέρων.
- 5.** Οι Μ. Δυνάμεις λόγω της καθολικής αποδοχής των επαναστατικών ιδεών από το λαό αρνήθηκαν να προβούν σε διαπραγματεύσεις.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε στα συνέδρια που πραγματοποίησαν οι Πόντιοι από το 1917 έως το 1918 στο πλαίσιο του αγώνα τους για τη δημιουργία ανεξάρτητου ποντιακού κράτους.

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Ποιες υπήρξαν οι επιπτώσεις της ήττας των Βενιζελικών στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1920 για την οικονομία της Ελλάδας την ίδια χρονική περίοδο και στην εσωτερική και στην εξωτερική πολιτική της χώρας;

Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τις παρακάτω πηγές:

α. να παρουσιάσετε το περιεχόμενο της αγροτικής μεταρρύθμισης του 1871 (Μονάδες 10) και

β. να επισημάνετε τις συνέπειες της μεταρρύθμισης στη γεωργία και γενικότερα στην εθνική οικονομία. (Μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΠΗΓΗ 1

Η αγροτική μεταρρύθμιση του 1871

Γενικώς, το ελληνικό κράτος, εθνικοποιώντας την γη στα 1828, εμφανίζεται ως πρωτοποριακό μεταξύ των συγχρόνων καπιταλιστικών κρατών, επί του θέματος της γεωργικής πολιτικής. Ομοίως, η εν συνεχεία διανομή της εθνικοποιημένης γης στα 1871 δεν ήταν παρά μια λογική συνέπεια του ίδιου θεμελιώδους κρατικού προσανατολισμού: η διανομή της γης, κατακερματισμένης σε μικρούς οικογενειακούς κλήρους, δεν ήταν αντίθετη με την προηγηθείσα εθνικοποίηση, αλλά μάλλον μια ρεαλιστικότερη εφαρμογή της ίδιας αρχής. Ο κοινός στόχος και στις δύο περιπτώσεις ήταν να εμποδιστεί η μεγάλη γαιοκτησία. Η πρόοδος της μικρής οικογενειακής επιχείρησης, ισοδυναμώντας με μια *de facto* εθνικοποίηση της γης, είχε ακόμη ως συνέπεια την ευρύτερη εθνικοποίηση της αγροτικής οικονομίας στο σύνολό της, θεωρούμενης ως όλου. Στο σημείο αυτό, η πολιτική του ελληνικού κράτους προανέγγελλε ή την ανάλογη πολιτική των συγχρόνων καπιταλιστικών κρατών υπέρ μιας μικροαγροτικής γεωργίας, όπως αυτή εφαρμόστηκε στα ευρωπαϊκά κράτη από τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα. Το ελληνικό κράτος, είτε εθνικοποιώντας την γη στα 1828 είτε διανέμοντάς την στα 1871, ετήρησε πάντα μια καθαρώς δύσπιστη και εχθρική στάση απέναντι της μεγάλης γαιοκτησίας και του αγροτικού καπιταλισμού εν γένει. Εκ παραλλήλου, το Κράτος ευνόησε πάντα την κοινωνική ενσωμάτωση της γεωργίας, δια μέσου του προνομιούχου χώρου της αγοράς, επί τη βάση της μικρής οικογενειακής επιχείρησης και ιδιοκτησίας.

Κ. Βεργόπουλου, Το Αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα, σ. 115

ΠΗΓΗ 2

Η γεωργία και η αγροτική μεταρρύθμιση του 1871

Τελικά το Μάρτιο του 1871, ο Κουμουνδούρος, με υπουργό το Σωτηρόπουλο, πέτυχε την ψήφιση νόμου με αποτέλεσμα να διανεμηθούν 2.650.000 στρέμματα σε 357.217 κλήρους με αγοραία αξία 90.000.000 δρχ. Η σημασία της αγροτικής αυτής μεταρρυθμίσεως εκτιμάται πληρέστερα, όταν συνειδητοποιηθεί το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των Ελλήνων χωρικών της εποχής εκείνης αποκαταστάθηκαν ως ιδιοκτήτες στη γη που καλλιεργούσαν. Οι μικροί ιδιοκτήτες καλλιεργητές επιδόθηκαν, όπως ήταν φυσικό, στις πιο κερδοφόρες καλλιέργειες και ιδιαίτερα σε εκείνες που προορίζονταν για εξαγωγή. Μέσα σε διάστημα μιας τριετίας, τα 40% και πλέον των καλλιεργούμενων εκτάσεων καλύπτονταν από φυτείες (σταφιδαμπελώνες, βαμβakoφυτείες, καπνοφυτείες, κλπ.). Οι αγαθές

για την οικονομία επιπτώσεις υπήρξαν άμεσες. Από την μια πλευρά παρατηρήθηκε ραγδαία εισροή ξένου συναλλάγματος και από την άλλη τα έσοδα του Δημοσίου από τους τελωνειακούς δασμούς εξαγωγής πολλαπλασιάστηκαν. Τα στοιχεία για τη σταφιδοπαραγωγή και εξαγωγή σταφίδας την περίοδο 1860-1878 είναι αποκαλυπτικά.

	Καλλιεργούμενα στρέμματα	Παραγωγή σε λίτρα ενετικά	Εξαγωγή σε λίτρα ενετικά
1860	220.428	110.228.000	101.707.075
1870	221.164	114.700.000	120.000.000
1878	435.000	217.500.000	210.000.000

Η επέκταση όμως των φυτειοκαλλιεργειών επηρέασε αρνητικά την παραγωγή δημητριακών. Από την εποχή εκείνη σημειώνεται το χρόνιο έλλειμμα της χώρας με συνεπακόλουθο τη δαπάνη τεράστιων συναλλαγματικών αποθεμάτων για εισαγωγές.

.....
Η αγροτική μεταρρύθμιση έλυσε το πρόβλημα της εθνικής γης. Δεν έθιξε όμως καθόλου των μεγάλων ιδιωτικών εκτάσεων της Αττικής (170.000 στρέμματα ή 40% περίπου του συνόλου), τα οποία είχαν τσιφλικοποιηθεί από την εποχή της Ανεξαρτησίας. Οι γαιοκτήμονες των τσιφλικιών αυτών είχαν πετύχει μια σειρά δικαστικών αποφάσεων με τις οποίες του αναγνωρίζονταν τα δικαιώματα πλήρους ιδιοκτησίας. Παρά τις σημαντικές βελτιώσεις που σημειώθηκαν στον αγροτικό τομέα στη δεκαετία αυτή, η γεωργία θα συνεχίσει ακόμη για καιρό να υποφέρει από βασικές ελλείψεις: Η αγροτική δανειοδότηση παρέμεινε υποτυπώδης. Η εισαγωγή νεωτεριστικών μεθόδων καλλιέργειας, κυρίως με τη χρησιμοποίηση λιπασμάτων, δεν προχώρησε. Το ανύπαρκτο οδικό δίκτυο και η έλλειψη μεταφορικών μέσων στις περισσότερες περιφέρειες δεν επέτρεπε την εμπορία αγροτικών προϊόντων σε μεγάλη έκταση, με αποτέλεσμα ένα μεγάλο ποσοστό αγροτών να περιορίζεται σε καλλιέργειες που μόλις επαρκούν για τις βιοτικές ανάγκες των οικογενειών τους.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΓ', σσ. 310-311

ΘΕΜΑ Γ2

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται να σχολιάσετε την άποψη: «Απέναντι στο εκσυγχρονιστικό κράτος του Χ. Τρικούπη αντιπαρατίθεται το κράτος κοινωνικής αλληλεγγύης του Θ. Δηλιγιάννη».

Μονάδες 25

ΠΗΓΗ 1

Στην ουσία, ο Τρικούπης εκπροσωπούσε τον εξευρωπαϊσμό της πολιτικής ζωής, ενώ ο Δηλιγιάννης την παραδοσιακή λειτουργία της. Ο Τρικούπης πίστευε ότι το κράτος χρειαζόταν πολιτική και οικονομική ανόρθωση, πριν γίνει λόγος για εμπλοκή σε αλυτρωτικές περιπέτειες. Γι' αυτό και επεδίωξε να καταστήσει τη χώρα διεθνώς αξιόπιστη, να ενθαρρύνει την έναρξη της εκβιομηχάνισης, να βελτιώσει τις επικοινωνίες με την κατασκευή σιδηροδρόμων και την διάνοιξη

του Ισθμού της Κορίνθου, και να εκσυγχρονίσει το στρατό και το ναυτικό. Ωστόσο, ένα τέτοιο πρόγραμμα ήταν δαπανηρό και συνεπαγόταν αυξημένη φορολογία. Αυτό πρόσφερε εύκολο στόχο στο δημοφιλή και δημαγωγό Δηλιγιάννη, ο οποίος δεν είχε πρόβλημα να δηλώνει ότι ήταν αντίθετος προς οτιδήποτε υποστήριζε ο Τρικούπης. Η επιδεικτική λαϊκιστική ρητορεία του Δηλιγιάννη και η φλογερή προώθηση μιας «Μεγαλύτερης Ελλάδας», χωρίς αμφιβολία εξέφραζε πιο πιστά τους ενθουσιασμούς και τους μύχιους πόθους του απλού πολίτη από τα αυστηρά μεταρρυθμιστικά προγράμματα του Τρικούπη. Οι παράτολμες όμως πολιτικές επιλογές του Δηλιγιάννη, στις περιόδους που ήταν στην εξουσία, δεν μπορούσαν παρά να θέσουν σε δοκιμασία την ήδη εξασθενημένη οικονομία, όπως συνέβη με τη θνησιγενή κινητοποίηση στη διάρκεια της βούλγαρικής κρίσης του 1885, η οποία κατέληξε στον αποκλεισμό της Ελλάδας από τις Μεγάλες Δυνάμεις. Επιπλέον, η φιλοπολεμική του πολιτική έμελλε να καταλήξει σε ήττα το 1897, στη διάρκεια του καταστροφικού πολέμου των τριάντα ημερών με την Τουρκία.

R. Clogg, Συνοπτική Ιστορία της Ελλάδας 1770-1990, εκδ. Ιστορητής, Αθήνα 1995, σσ. 71-72

ΠΗΓΗ 2

Οι φόροι που είχε αναγκασθεί να επιβάλει ο Τρικούπης, καθώς και τα δάνεια που είχε συνάψει για να φέρει σε πέρας το μεγαλόπνοο έργο του, είχαν προκαλέσει τη δυσφορία ενός μεγάλου μέρους του λαού. Τη δυσφορία αυτή τη καλλιέργησε με δημαγωγικό τρόπο η αντιπολίτευση που του κόλλησε και το επίθετο «φορομπήχτης». Έτσι ο αρχηγός της Θεόδωρος Δηλιγιάννης, ανταποκρινόμενος στις επιθυμίες του λαού και υποσχόμενος να κυβερνήσει χωρίς την επιβολή νέων φόρων και χωρίς τη σύναψη νέων δανείων, κατορθώνει να τον ανατρέψει στις 7 Απριλίου 1885.

Απ. Βακαλόπουλου, Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 310

Ευχές για επιτυχία

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

- α. Συμφωνία Μουρνιών: σελ. 215 «οι διαπραγματεύσεις ..Ελλάδα»
β. Μεγάλη Ιδέα: σελ. 15 «στο μεταξύ..συνόρων» + σελ. «το βασίλειο..τμήματος»
γ. Βενιζελισμός: σελ. 48 «στην περίοδο..έθνους»
δ. Α΄ Παγκόσμιο παν-ποντιακό Συνέδριο: σελ. 250 «η ρωσική..Ένωσης»

ΘΕΜΑ Α2

6. Σ
7. Σ
8. Σ
9. Σ.
10. Σ.

ΘΕΜΑ Β1

Σχολικό βιβλίο σελ. 249 «ο ξεριζωμός...Ροστόβ», σελ. 250 «η ρωσική..Ένωσης» και σελ. 251 «η πρόταση του Βενζέλου...κυβέρνησης»

ΘΕΜΑ Β2

Σχολικό βιβλίο σελ. 50 «το Νοέμβριο του 1920.. τρόπο», σελ. 96 «οι Φιλελεύθεροι..ήττα» και σελ. 144 «το Νοέμβριο...Ελλάδα»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α. σελ. 25 «η οριστική αντιμετώπιση...αδιέξοδο»

Από το παράθεμα να γίνει αναφορά στην πηγή 1 και στην εθνικοποίηση της Γης του 1828 και στο πρωτοποριακό εγχείρημα, τονίζοντας την ανάγκη διανομής της γης, εξαιτίας του κατακερματισμού της σε οικογενειακούς κλήρους. Στόχος, ο περιορισμός της μεγάλης γαιοκτησίας, άρα επιτακτική ανάγκη εθνικοποίησης της αγροτικής οικονομίας και της διανομής το 1871, ευνοώντας με αυτό την κοινωνική ενσωμάτωση της γεωργίας.

β. σχολικό βιβλίο σελ. 25 «οι στόχοι ήταν αντιφατικοί..δημητριακών»

Από το παράθεμα συνοπτική αναφορά στην πηγή 2 τονίζοντας τα σημαντικά, όπως τη διανομή 2.650.000 στρ. σε 357.217 κλήρους με αγοραία αξία 90.000.000 δρχ, σε όσους είχαν αποκατασταθεί ως ιδιοκτήτες γης. Σε μια τριετία το 40% και πλέον των καλλιεργούμενων εκτάσεων καλύπτονταν από φυτείες, άρα προέκυψε εισροή ξένου συναλλάγματος και αύξηση των εσόδων του Δημοσίου .

➤ Αναφορά σε αυτό το σημείο στα δεδομένα του πίνακα.

Από το παράθεμα στη συνέχεια τις επιπτώσεις στην παραγωγή δημητριακών και το έλλειμμα στις εισαγωγές, καθώς και το αποτέλεσμα της αγροτικής μεταρρύθμισης, το οποίο δεν επηρέασε τους μεγαλοϊδιοκτήτες.

Συμπερασματικά, σχολικό βιβλίο. Σελ. 25 «επρόκειτο...ιδιοκτησίας» και αναφορά από το παράθεμα για την έλλειψη δανειοδότησης, την ανυπαρξία οδικού δικτύου και

μεταφορικών μέσων, γεγονός που απέτρεψε την εμπορία αγροτικών προϊόντων και τον περιορισμό της καλλιέργειας.

ΘΕΜΑ Γ2

Από ιστορικές γνώσεις να γίνει σύγκριση των δύο κομμάτων σχολικό βιβλίο σελ. 80-81

Από πηγή 1 να τονιστούν εξίσου οι διαφορές:

Τρικούπης:

1. το κράτος χρειαζόταν πολιτική και οικονομική ανόρθωση
2. έναρξη της εκβιομηχάνισης
3. βελτίωση των επικοινωνιών με την κατασκευή σιδηροδρόμων
4. διάνοιξη του Ισθμού της Κορίνθου
5. εκσυγχρονισμός στρατού και ναυτικού

ΑΡΑ= αυξημένη φορολογία

Δηλιγιάννη:

1. προάσπιση μιας «Μεγαλύτερης Ελλάδας»
2. κινητοποίηση στη διάρκεια της βουλγαρικής κρίσης του 1885, η οποία κατέληξε στον αποκλεισμό της Ελλάδας από τις Μεγάλες Δυνάμεις
3. ήττα το 1897

Από πηγή 2 να τονιστούν:

Τρικούπης:

1. Φόροι
2. Δάνεια
3. Δυσφορία του λαού
4. Προσωνύμιο «φορομπήχτης»

Δηλιγιάννη:

1. Υπόσχεση για μη επιβολή φόρων και δανείων
2. Ανατροπή Τρικούπη στις 7 Απριλίου 1885